

Spis treści

Wstępna refleksja nad istotą podręcznika (Marek S. Szczepański, Anna Śliz)	9
Teorie funkcjonalne (Beata Pawlica)	17
Społeczeństwo jako organizm – prekursorzy funkcjonalizmu	17
Funkcjonalizm w antropologii kulturowej	18
Funkcjonalizm Roberta K. Mertona	20
Funkcjonalizm Talcotta Parsonsa	24
Neofunkcjonalizm	29
Podsumowanie	34
Teorie ewolucyjne i teorie modernizacji (Aleksandra A. Wycisk)	37
Inspiracje ewolucjonizmu	37
Ewolucja – zmiana – postęp – rozwój: w kręgu pojęć	39
Dychotomiczne wizje społeczeństwa	41
Modernizacja i człowiek nowoczesny	43
Teorie modernizacji	45
Krytyka modernizacji: teorie rozwoju zależnego	49
Nowe spojrzenie – neoewolucjonizm	51
Dokąd zmierza rozwój?	54
Krytyka teorii ewolucjonistycznych i modernizacji	57
Teoria modernizacji – użyteczność w socjologii	59
Społeczny świat konfliktów (Anna Śliz, Marek S. Szczepański)	63
Koncepcje i konteksty – wstęp	63
Pierwotne paradygmatyczne ujęcie konfliktu	65
Konflikt w klasyce socjologii	74
Współczesne modele konfliktu społecznego	80
Konflikt etniczny – współczesny konflikt społeczny?	88
Konflikt w zróżnicowanym etnicznie świecie	94
Etiologia współczesnego konfliktu – konfliktu etnicznego	98
Konflikt czy koegzystencja? Dylemat na zakończenie	101
Teoria wymiany społecznej (Marek S. Szczepański, Anna Śliz, Joanna Wojtkun)	107
Konwencje i fundamenty – wstęp	107
Klasyyczna teoria ekonomii	108
Paradygmat antropologiczny w teorii wymiany	110
Behawioryzm a teoria wymiany społecznej	114

Teoria wymiany w socjologii. Początki	115
Sieciowa teoria wymiany	122
Teoria racjonalnego wyboru – neoklasyczna ekonomia i socjologia	124
Współczesne konteksty wymiany społecznej	132
Teoria wymiany społecznej. Chwila refleksji na zakończenie	137
Od socjobiologii do psychologii ewolucyjnej (<i>Beata Pawlica</i>)	141
Etiologia i pierwsi socjobiologdy	141
Biologia ewolucyjna w służbie socjobiologii	143
Teoria gier	145
Ikony socjobiologii	147
Psychologia ewolucyjna	156
<i>Sociobiologia polonica</i>	161
Podsumowanie	162
Fenomenologia, socjologia fenomenologiczna i etnometodologia	
(<i>Anna Kopczak-Wirga, Borys Cymbrowski</i>)	165
U źródeł fenomenologii	165
Ku socjologii fenomenologicznej	172
Socjologia fenomenologiczna Alfreda Schützta	172
Fenomenologiczne źródła konstruktywizmu	179
Postfenomenologia	183
Założenia antropologii symbolicznej Clifforda Geertza	185
Program etnometodologiczny	186
Inne metodologiczne implikacje fenomenologii: kondensacja znaczenia i interpretacyjna analiza fenomenologiczna (IPA)	195
Strukturalizm (<i>Justyna Kijonka</i>)	203
Wprowadzenie	203
Językoznawstwo strukturalne	204
Strukturalizm w antropologii społecznej	208
Analiza strukturalna i semiotyka	211
Boris Uspieski i Jurij Lotman – szkoła tartusko-moskiewska	214
Strukturalizm a psychologia i psychoanaliza	218
Poststrukturalizm, epigoni oraz krytycy	220
Podsumowanie	226
Teoria krytyczna – szkoła frankfurcka (<i>Aleksandra A. Wycisk</i>)	231
Szkoła frankfurcka	231
Instytut Badań Społecznych	233
Dialektyka i sztuka eseju	235
Krytyczne oświecenie	237
Krytyka instrumentalnego rozumu	239
Przemysł kulturowy	240
Walter Benjamin i upadek aury	246
György Lukács: powrót do Marksa	247
Herbert Marcuse: fuzja marksizmu i psychoanalizy	248
Powojenna szkoła frankfurcka	249
Kontynuacje: Jürgen Habermas	252
Krok dalej: Axel Honneth	255
Krytyka szkoły frankfurckiej	257
Użyteczność teorii krytycznej w socjologii	257

Myśl filozoficzna wobec wielkich wydarzeń społecznych.	
Panoramy dziejowe 1918–1996 (<i>Piotr Skudrzyk</i>)	261
Historyczne okoliczności powstania panoram	261
Biologistyczne ujęcie dziejów przez Oswalda Spenglera	262
Religijno-duchowy charakter procesu dziejowego według	
Arnolda Toynbeego	264
Wywyższenie cywilizacji łacińskiej w teorii Feliksa Konecznego	270
Ideacyjno-sensywny cykl dziejów według Pitirima Sorokina	273
Wiara w liberalną demokrację Francisa Fukuyamy	275
Dzieje jako zderzenie cywilizacji według Samuela Huntingtona	278
Odważne podsumowanie	282
Ponowoczesność i postmodernizm (<i>Barbara Lewicka</i>)	285
Uwagi wstępne	285
Źródła	288
Krytyka	292
Ponowoczesność a socjologia	294
Teorie dyskursu. Pola przybliżenia (<i>Wioletta Tomala-Kania</i>)	311
„Dyskurs”, czyli co? Możliwości ujęć definicyjnych	311
Teorie dyskursu a socjologia	313
Ustalenia wstępne, ustalenia zasadnicze	321
Przegląd stanowisk dyskursywnych	323
Dlaczego Lévi-Strauss, Foucault, Derrida? Dlaczego Laclau i Mouffe?	
Pola uzasadnienia	325
Uwag o metodzie ciąg dalszy	328
Refleksje wokół antropologicznego systemu odniesień niemożliwych	331
Wśród dyskursywnych pól przybliżeń historiozoficznych	335
Wokół dekonstrukcyjnych przybliżeń dyskursywnych	346
Między teorią a politycznością albo hegemonia, czyli logika tego,	
co społeczne	356
Analiza dyskursu i krytyczna analiza dyskursu (<i>Kamilla Biskupska</i>)	369
Analiza dyskursu – zakres pojęcia	369
Korzenie analizy dyskursu	371
Krytyczna analiza dyskursu – wprowadzenie	373
Krytyczna analiza dyskursu – geneza	374
Czym jest krytyczność (w) KAD?	376
Krytyczna analiza dyskursu a psychologia dyskursywna	378
Przedmiot i metody badań AD i KAD	379
Trudności z interdyscyplinarnością	381
Teorie feministyczne (<i>Joanna Mizielińska</i>)	389
Feminizm liberalny i feminizm radykalny	393
Feminizm a różnice	399
Socjologia feministyczna	406
Recepcja feminizmu w Polsce: polskie studia <i>gender</i> , główne ośrodki	
i ich specyfika	410
Teorie <i>queer</i> (<i>Joanna Mizielińska</i>)	417
Ruch homofilny lat 1950–1969	418
Model etniczno-mniejszościowy: Lesbijsko-Gejowski Ruch Wyzwolenia	
lat 70.	420

Teoria i praktyka <i>queer</i>	424
Michel Foucault – patron badań <i>queer</i>	428
Główne cechy i charakterystyka badań związanych z teorią <i>queer</i>	431
Judith Butler i jej teoria performatywności płci	434
Butler i feminizm	440
Perspektywa <i>queer</i> w badaniach socjologicznych	441
Recepcja teorii <i>queer</i> w Polsce	445
Postkolonializm (Izabela Handzlik)	451
Dekolonizacja i postkolonializm	451
Antyimperializm Frantza Fanona	454
Twórczość Alberta Memmiego w obronie skolonizowanych i uciśnionych	459
Badania postkolonialne na tle „zwrotu lingwistycznego”	465
Krytyka dyskursu kolonialnego w twórczości Edwarda Saïda	466
Homi K. Bhabha – hybrydowość i trzecia przestrzeń w dyskursie postkolonialnym	472
Wkład Gayatri Chakravorty Spivak	473
„Odwrót” od postmodernizmu	476
Postkolonializm – głosy krytyczne	478
Postkolonializm – proponowane aplikacje badawcze	479
Uwagi na zakończenie	483